

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЦЕНТР «МАЛА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ»

ІННОВАЦІЙНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ В СУЧАСНІЙ ОСВІТІ: ВИКЛИКИ, РЕАЛІЇ, СТРАТЕГІЇ

Збірник матеріалів
Другого Всеукраїнського відкритого
науково-практичного онлайн-форуму
(Київ, 25–26 листопада 2020 року)

Київ
Національний центр
«Мала академія наук України»
2020

УДК [37.013:371.2]:001(082)
I-665

Рецензенти:

С. О. Довгий — президент Малої академії наук України, академік НАН України, академік НАПН України, м. Київ;

О. Є. Стрижак — заступник директора з наукової роботи Національного центру «Мала академія наук України», доктор технічних наук, доцент, м. Київ;

Г. В. Єльнікова — професорка кафедри педагогіки, методики та менеджменту Української інженерно-педагогічної академії, голова ради громадської організації «Школа адаптивного управління соціально-педагогічними системами», докторка педагогічних наук, м. Харків

*Рекомендовано Вченою радою
Національного центру «Мала академія наук України»
(протокол N 9 від 17 листопада 2020 р.)*

I-665 **Інноваційні** трансформації в сучасній освіті: виклики, реалії, стратегії : зб. матер. Другого Всеукр. відкр. наук.-практ. онлайн-форуму, Київ, 25–26 листоп. 2020 / за заг. ред. І. М. Савченко, В. В. Ємець. — Київ : Національний центр «Мала академія наук України», 2020. — 370 с.

ISBN 978-617-7945-14-6

Збірник містить тези доповідей учасників Другого Всеукраїнського відкритого науково-практичного онлайн-форуму «Інноваційні трансформації в сучасній освіті: виклики, реалії, стратегії», що присвячуються основним тенденціям розвитку освітньої галузі, проблемам, що постали перед освітянською спільнотою через пандемію COVID-19. Збірник призначено для науково-педагогічних працівників, аспірантів, докторантів, студентів закладів вищої освіти, фахівців-практиків.

Автори доповідей відповідають за релевантність і достовірність наданих у тезах інформаційних даних.

УДК [37.013:371.2]:001(082)

ISBN 978-617-7945-14-6

© Національний центр
«Мала академія наук України», 2020

З М І С Т

Наукова панель 1 ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ В УМОВАХ КОРОНАВІРУСНОЇ ЕПІДЕМІЇ	17
ДАВИДЕНКО Т. М. Формування практичних компетентностей здобувачів освіти засобами математичних досліджень під час дистанційного навчання	18
КОЗЛОВА Н. М. Інтегрована взаємодія суб'єктів освітнього процесу — шлях до особистої самореалізації вчителів і учнів	21
КОНДРАШОВА К. Г. Превентивна діяльність учителя — джерело підвищення якості сучасної освіти	23
КОНДРАШОВА Л. В., КОНДРАШОВ М. М. Науково-методичне забезпечення навчання — стратегія якості сучасної освіти	26
СВИРИДЕНКО О. В., ЗІМЕНС Ю. В., МИРОНЕНКО Н. В. Форми і методи роботи зі здобувачами освіти з курсового проєктування в умовах дистанційного навчання	29
СТЕПАНОВА І. В., БЕНЬКО О. В., ГРИГОРОВСЬКИЙ М. О. Організація самостійних занять ліцеїстів фізичною культурою в умовах коронавірусної епідемії	33
ЧЕБУКІНА В. Ф., ЗІМЕНС Ю. В. Проведення лабораторних досліджень в умовах дистанційного навчання	36
Наукова панель 2 ЦИФРОВІЗАЦІЯ ЯК КЛЮЧОВИЙ ФАКТОР РОЗВИТКУ ОСВІТИ ХХІ ст.	39
MESCHERYAKOV D., NAZAR M. Social media and the formation of subjectness	40

АНОСОВА Ю. П., СІЛИЩЕНКО О. П., НАУМКІНА О. В. Цифровізація як ключовий фактор створення інформаційно-освітнього простору вивчення іноземної мови у політехнічних закладах освіти	43
ГОНЧАРОВА Н. О., СІПІЙ В. В. Тенденції цифровізації освітнього простору закладів освіти в контексті впровадження STEM-освіти	46
ГУДІМЕНКО О. В. Створення інтерактивного віртуального музейного простору на базі шкільного музею	50
ЄМЕЦЬ В. В. Особливості ревіталізації збірника наукових праць Малої академії наук України	53
ІГНАТЕНКО Є. В. Особливості створення електронного освітнього контенту	55
КОЛЕБОШИН В. Я., ДОБРИНІНА О. Г. Віртуальне цифрове освітнє середовище у Комунальному закладі «Рішельєвський науковий ліцей»	58
КОЛЕНКО В. В., САФОНОВ М. С., ЯКОВЕНКО О. Є. Проектування автоматизованої системи обліку робочого часу в освітніх закладах	61
КУДАШЕВА Л. В. Цифровізація як стратегія розвитку сучасної освіти	64
МИХАЙЛИШИН О. З. Застосування цифрової платформи Golab/Graasp у навчанні біології	68
СІТАЛО М. С. «Розумний будинок» як продукт впровадження концепції «Інтернет речей»	71
СУХІХ А. С. Організація здоров'язберезувального навчального середовища в умовах цифровізації освіти	73

ТЕПЛА О. М. Актуальність і значущість використання ІКТ в роботі педагогів в умовах карантину	75
ТРУХАНЕНКО М. О. Новий світ — нові професії. Проблеми свідомого вибору сучасної професії серед студентської молоді	77
ФАДЄЄВА О. В. Використання мобільних додатків на уроках іноземної мови	80
Наукова панель 3 ОСОБИСТІСНИЙ І ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК ПЕДАГОГА В УМОВАХ КАРАНТИНУ	83
ЖУРБА Л. В. Критичне мислення як фактор професійної успішності вчителя історії в умовах карантину	84
КОВАЛЕНКО Л. Г. Шляхи професійного саморозвитку вчителя в умовах карантину	87
КОЧЕРГА О. В. Чутливість психофізіологічних систем людини в умовах просторових обмежень і невизначеності	89
КУЦАК Т. В., СТЕГАЛЮК А. В. Найпоширеніші мовні помилки серед здобувачів фахової освіти (з досвіду роботи)	93
ПРОРОК Н. В. Психологічна культура як важливий фактор особистісного розвитку педагога	97
РОТАНЬ Н. В., КОМЛІЧЕНКО О. О. Управління розвитком інтелектуального потенціалу педагога в закладах фахової передвищої освіти в умовах карантину	100
ТРЕТЯК О. П. Професійний розвиток вчителя з виховання у молодших школярів моральних цінностей	103

ТРУХАНЕНКО Г. М. Особистісна самореалізація вчителя ліцею як фактор успішності учнів у сучасному світі	106
ФІЛОНЧУК З. В. Професійний розвиток вчителя географії в умовах пандемії: нові можливості та проблеми	108
ЧАГОВЕЦЬ Б. М. Модель професійного зростання вчителя в умовах карантину	112
ЯЦІВ Н. М. Особистісний і професійний розвиток педагога в умовах карантину	115
Наукова панель 4 ТРАНСДИСЦИПЛІНАРНА ПАРАДИГМА НАУКОВОЇ ОСВІТИ	117
TARASENKO R., SHAPOVALOV Ye., SHAPOVALOV V., USENKO S. Using ontologies for structuration of educational researchers	118
БАБІЙЧУК С. М., ТОМЧЕНКО О. В. Реалізація цілей програми «Академія Копернікус» в Малій академії наук України	121
ВЕЛИЧКО В. Ю. Автоматизоване контекстне наповнення таксономій на платформі «ПОЛІЕДР»	124
ГОРБОРУКОВ В. В., ФРАНЧУК О. В., ПРИХОДНІЮК В. В. Онтологічний підхід до оцінювання інтелектуальних досягнень учнів	126
КРАСНИХ О. В. Формування психологічної готовності персоналу освітніх організацій до роботи в конкурентоздатній управлінській команді	129
РУДНИЦЬКА С. Ю., ГУЦОЛ К. В. Тренінг наративної компетентності як інноваційна програма розвитку ключової компетентності Нової української школи	132

САВЧЕНКО І. М. Тенденції розвитку наукової освіти в системі роботи з обдарованими дітьми	135
САВЧЕНКО Я. В. Інтерактивний і науковий простір «Музей науки» як каталізатор наукової освіти в системі Малої академії наук України	138
СВИРИДЕНКО Д. Б., АЛЕКСАНДРОВА Ю. М. Можливості філософії освіти у концептуалізації парадигми наукової освіти	141
СЕМЕНЮТЕНКО Т. М. Проблема генезису психологічного захисту особистості	144
СТРИЖАК О. Є., СОЛДАТЕНКО В. О. Наративний дискурс інформаційно-освітніх ресурсів — основа організації навчально-пізнавальної діяльності учнів	147
ЧЕПКОВ Р. І. Наративний дискурс — операціональна основа трансферу знань	152
ШАНОВСЬКИЙ С. О., ВОДОТИКА С. Г., САВЕНОК Л. А. Трансдисциплінарні підходи в краєзнавчих дослідженнях членів Малої академії наук України: з досвіду роботи Херсонського відділення МАН України	154
Накова панель 5 ПЛАТФОРМА ЦИФРОВОЇ ОСВІТИ: ЗАСОБИ, МЕТОДИКИ, ТЕХНОЛОГІЇ	157
ZHIVETS A., SIDENKO N. Smart technologies in training specialists in economy	158
АРБУЗОВА Ю. В., БАГМЕТ Т. Є. Дистанційне навчання у системі Moodle як сучасна освітня форма фахової підготовки молодших бакалаврів у коледжі	160
БАРВІЦЬКА Г. К. Використання е-підручників і електронних засобів навчального призначення в умовах цифровізації загальної середньої освіти	163

БЕЛАН Т. І., КУДЛЯК В. М. Віртуалізація музею для потреб дистанційної освіти	166
БУКУН О. О. Можливості використання Voyn-технології на уроках біології	169
ДЕМ'ЯНЕНКО В. Б., КАЛЬНОЙ С. П. Web-програмний комплекс «Редактор сценаріїв бази знань» як цифрова платформа дистанційного формування баз знань в освіті	172
КАБАЛЬ В. М. Організація навчального процесу в закладах вищої освіти із використанням технологій дистанційної освіти: переваги та недоліки	175
КОГУТ Ю. І. Проблема підготовки кадрів у сфері кібербезпеки та кіберзахисту	178
ЛИЧУК М. І., ТУРІЦИНА О. М. Онлайн-платформи як метод навчання і закріплення основних мовленнєвих навичок	183
ЛЯСОВ І. Г. Формування медіаграмотності учнів при вивченні фізики	186
МАРИНЧЕНКО Г. М. Організація навчального процесу в закладах освіти в умовах дистанційного навчання	189
НАКОНЕЧНА В. І., ФЕДОТОВА О. В. Застосування цифрової розповіді в самостійній роботі здобувачів освіти	191
НОВОГРУДСЬКА Р. Л., ГЛОБА Л. С. Інформаційна система оцінки якості діяльності наукових та освітніх установ	195
ПОПОВА М. А., ЛАДИЧУК О. К. Багаторівнева онтологія «Системна біомедицина» як інноваційний інструмент менеджменту знань	198

СІДЕНКО Н. Г. Інтерактивні методи та мобільні технології в активному навчанні іноземної мови	201
ТОЛСТИХ О. О. Сучасний урок літератури в онтологічному середовищі ТОДАОС	204
ЧЕРНЕЦЬКИЙ І. С., СЛІПУХІНА І. А. Практика виконання лабораторних і дослідницьких робіт з використанням засобів для відеоаналізу	207
Наукова панель 6 ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ДИСТАНЦІЙНОГО І ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ	211
ГОНЧАРОВА В. Б., ПЕСТУШКО А. В., ЛОСЄВА Ю. В. Використання дистанційних технологій у викладанні англійської мови	212
ГРЕЧАНА А. С., ПЕСТУШКО А. В. Online-заняття як одна з форм дистанційного навчання англійської мови у коледжі	215
ДІТЮК П. П., КРАСНОВСЬКА Т. М., ФЕДОРОВСЬКИЙ Л. Л. Досвід проведення тренінгів для тренерів у галузі безпеки	218
ЗАБОЛОТНА С. О. Психологічні аспекти дистанційного навчання	220
ЗАРЕЦЬКА О. О. Наративна практика як перспективна онлайн-технологія розвитку особистості	223
КИРИЧУК Л. Є. Сучасна система освіти як гальма для розвитку дитини	226
ЛИТВІНЕНКО О. О. Онлайн-технології психокорекційної роботи зі школярами	228
ЛУЦЕНКО К. О. Окреслення основних психолого-педагогічних проблем дистанційного навчання	231

СИМОН А. О., ВАСИЛЕНКО В. В. Фізичний практикум в умовах дистанційного навчання	234
СМУЛЬСОН М. Л. Психолого-педагогічні засади дистанційного навчання	235
УВАЄВА О. І., ДЕМЧУК Л. І. Психолого-педагогічні аспекти змішаної та дистанційної взаємодії студентів і викладачів у відкритому інфосередовищі	239
ШЕПЕЛЬ Т. В. Переваги Інтернет-технологій в освітньому просторі України	242
Наукова панель 7 АДАПТИВНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ В ОСВІТІ: ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ	245
БОТВИНЮК О. В., УДОД Л. В. Формування критичного мислення студентів технічних спеціальностей під час вивчення гуманітарних дисциплін	246
ВАСЯНОВИЧ Г. М. Психологічний захист особистості в системі дитячо-батьківської взаємодії	249
ГОНЧАРЕНКО А. М., ЩЕРБИНА В. М. Дошкільна освіта Німеччини та України: відмінне, дотичне, подібне	252
КАРАБАРДІН А. В. «Сучасна українська еміграція та її завдання» Симона Петлюри та освітні виклики сьогодення: ретроспективний аналіз	255
КОВАЛЬОВА О. А. Аналіз педагогічних інновацій в освіті наукового спрямування: міжнародний і вітчизняний виміри	258
КРИЛОВЕЦЬ М. Г. Інноваційні підходи в соціалізації особистості майбутнього вчителя географії	261

ЛАЗУРЕНКО О. О., СМІЛА Н. В. Професіогенез фахівця медичної галузі: проблеми та перспективи	264
ЛИЧУК М. І., ТУРІЦИНА О. М. Підвищення ефективності навчання студентів за допомогою месенджерів	267
ЛОКШИН В. С. Формування професійної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання в умовах інноваційних трансформацій сучасної освіти	269
МЕЩЕРЯКОВ Д. С. Трансформація суб'єктного поля в умовах карантинних обмежень	271
НАЗАР М. М., МЕЩЕРЯКОВ Д. С. Актуальність групового навчання у віртуальних освітніх просторах і формування суб'єктності	273
ПЕТРЕЧКІВ О. М., СІЛИЩЕНКО О. П. Міжкультурна комунікація та її роль у вивченні іноземної мови студентами фахових коледжів	275
ПЛЕТНЬОВА Л. М. Індивідуальний підхід до розвитку логічного мислення учнів на уроках математики	278
ПОДОЗЬОРОВА А. В., СЕМАКОВА Т. О. Інтеграція дистанційних технологій навчання в освітній процес в умовах цифровізації суспільства	281
ПОСТОВА К. Г., ПОЛІХУН Н. І. Основні психологічні особливості дослідницької діяльності учнівської молоді в трансдисциплінарному онтологічному інформаційно-освітньому просторі	284
СОТНИК С. Г. Професійний розвиток фахівця в умовах реформування системи освіти	287

СРІБНА О. В. Розвиток духовності особистості в рамках дуальної освіти	290
СТРИЖАК А. Є. Освітня траєкторія розвитку молодших школярів, школярок від базових потреб до соціальної успішності	293
ТРОПІНА М. А. Адаптивні підходи до навчання в епоху цифровізації	296
УДОД Л. В., БОТВИНЮК О. В. Скрайбінг як інноваційний інструментарій навчання обдарованої молоді	299
ЦВІРЕНКО Т. В. Адаптивні трансформації в освіті: виклики сьогодення	302
Наукова панель 8 STEM-ОСВІТА: НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ, ДОСВІД ВПРОВАДЖЕННЯ, ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	305
БІЛИК Ж. І., ПОСТОВА К. Г., ШАПОВАЛОВ Є. Б. STEM-підхід в освіті як сучасний метод зменшення рівня навчальної тривожності	306
БЛЯЩУК Н. В. Дослідницькі роботи з математики як складова STEM-освіти	309
БОСКО О. М. Впровадження електротехнічних навичок роботи для фахівців нетехнічного напрямку в гурткову роботу професійно-технічного навчального закладу в межах STEAM-освіти	312
БУРОВ Ю. О. Особливості формування інтелекту в класах математичного та ІТ профілів	316
ГРИНЮК О. С. Впровадження STEM-освіти на уроках біології й екології як важливий чинник інноваційної особистості	318

ЄРМАКОВА О. П. Артскладова STEAM-освіти на уроках літератури	321
ЗАДОРЖНИЙ В. М. Розвиток інженерних компетенцій вихованців гуртка інформаційно-технічного напрямку	325
ЗАЯРНА В. С. STREAM-підхід в умовах дистанційної роботи в освітньому процесі закладу позашкільної освіти	328
ЗУЙ В. В. На межі STEM: практика дистанційного викладання суспільно-гуманітарних і природничих дисциплін в умовах локдауну	331
МАНЖОС О. Ю. Практичні кроки до реалізації ідей STEM-освіти в Україні шляхом створення шкільної STEM-спільноти	334
МАТВІЄНКО Ю. С., МАТВІЄНКО Ю. С. Досвід впровадження освітньої робототехніки на платформі ARDUINO	337
МЕДВЕДЕВА С. В. Використання елементів подійно-орієнтованого програмування для впровадження принципів STEM-освіти в практику роботи гуртка технічної спрямованості	340
ПЕДЕНКО Л. М. Інтеграція в навчанні дисциплін природничо-математичного циклу — основний складник STEM-освіти	343
САМКО А. М. Актуальні питання розвитку STEM-освіти в Україні	346
ТУРЧИН В. О. STEM-освіта: екологічні аспекти	349

Наукова панель 9	
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ	
ЩОДО ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ФОРМ	
ТА МЕТОДІВ ПІДГОТОВКИ ЮРИСТІВ	351
ЛОСЄВА Ю. В., ПАВЛІЧЕНКО О. В., НАУМКІНА О. В.	
Методи розвитку	
іншомовної соціокультурної компетенції	
у студентів закладів фахової передвищої освіти	352
ПРИШЛЯК М. І.	
Про вплив лекції на формування у майбутніх юристів	
інтересу до вивчення непрофільних дисциплін	355
Наукова панель 10	
ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ	
ПРИРОДНИЧО-НАУКОВИХ ДИСЦИПЛІН	
У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ	
РЕАЛІЗАЦІЇ STEM-КОНЦЕПЦІЇ	359
ДЕМБІЦЬКА С. В.	
Розвиток технічної творчості студентів ЗВО	
засобами STEM-технологій в процесі вивчення охорони праці	360
КУЗЬМЕНКО О. С.	
Впровадження елементів STEM-освіти у навчанні фізики	
та професійно зорієнтованих дисциплін	
у процесі проходження курсу STEM is Everywhere! Rerun	363
ПАТРІАРХ Ю. М.	
Професійна компетентність майбутніх вчителів	
початкової школи в контексті STEM-освіти	
в умовах дистанційного навчання	366

2012. URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Evkpi/2012/6MO/42.pdf (дата звернення: 13.10.2020).

4. Мойсеєнко І. П. Методологія формування структури інтелектуального потенціалу. Економіка АПК. *Вісник Львівського державного аграрного університету*. 2009. № 13. С. 742–747.

5. Петренко В. П. Управління процесами інтелектокористування в соціально-економічних системах : монографія. Івано-Франківськ : Нова Зоря, 2006. 352 с.

■ ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК ВЧИТЕЛЯ З ВИХОВАННЯ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ МОРАЛЬНИХ ЦІННОСТЕЙ

Ольга Петрівна Третяк,

доцентка кафедри дошкільної та початкової освіти

Інституту післядипломної освіти

Київського університету імені Бориса Грінченка,

кандидатка педагогічних наук,

м. Київ

o.tretiak@kubg.edu.ua

Нині освіта зміщується в онлайн-режим, тому професійний розвиток вчителя, навички самонавчання, самовдосконалення у край важливі: уміти самостійно підвищувати професійну компетентність, визначати пріоритети, управляти своїм часом.

Карантин — хоч і вимушена, але чудова нагода застосувати дистанційне навчання. Ця кризова ситуація дала поштовх усім: і вчителям, і учням, і батькам оцінити переваги такої концепції навчання. Загальна соціокультурна ситуація в умовах карантину визначає нагальність підвищення професійного розвитку сучасного вчителя стосовно організації виховного процесу. Складність сучасних виховних проблем потребує комплексного підходу в їх розв'язанні в розвитку соціально-педагогічної парадигми виховання.

Основою виховання виступають особистість дитини, визнання її найвищою цінністю, орієнтація вчителя на гуманні, демократичні

принципи спільної з дитиною життєдіяльності, а отже, генерації суб'єкт-суб'єктної взаємодії [1, с. 3].

Організація виховної роботи визначалася Законом України «Про освіту» (2017), Концепцією Нової української школи (2016), Програмою «“Нова українська школа” у поступі до цінностей» (2018) та іншими нормативними документами, що стосуються навчання й виховання молодших школярів.

Необхідною педагогічною умовою у вихованні моральних цінностей у молодших школярів є підготовленість вчителя до такої діяльності. У своїх дослідженнях Н. Щуркова наполягає на тому, що професійна підготовка педагога, як вихователя нового покоління, повинна мати три основні вектори базової основи педагогічної освіти: практичну філософію, практичну психологію і практичну етику. А в центрі професійного вдосконалення мають стояти категорії «цінності», «ставлення», «уміння» [2, с. 228–229].

Підготовка педагога до виховання морально-етичних цінностей у сучасних умовах має ґрунтуватися на гуманістичній етиці і моралі, які визначають її зміст і спрямованість. Важливими складовими професійної компетентності вчителя щодо виховання у молодших школярів моральних цінностей є: знання про морально-етичні цінності в теорії і практиці педагогічної науки, педагогічні уміння, педагогічна позиція, психологічні особливості особистості самого учителя. Педагогічна позиція вчителя визначає принципи виховної діяльності, а також охоплює систему ставлень учителя (до учня, себе, до батьків), які характеризують його поведінку, самооцінку, рівень професійних ставлень і домагань.

За нашим переконанням, розвиток і підготовка педагога мають здійснюватися з опорою на творчу особистість вчителя та включати певну логічну послідовність, яка забезпечуватиме особистісне і професійне зростання вчителя, відповідні навички, необхідні для взаємодії з колегами, батьками і дітьми, й особистісні якості, які б визначали: організованість, прагнення морально розвиватись і професійно зростати, а також мотиваційну спрямованість педагога, що є важливою передумовою оптимізації виховання у молодших школярів моральних цінностей.

До змісту підготовки вчителів до виховання моральних цінностей у молодших школярів необхідно включити:

- підвищення рівня педагогічної ерудиції, тобто розширення кола педагогічних знань із зазначеної проблеми, які учитель активно застосовуватиме в освітньому процесі;

- стимулювання педагогічної цілеспрямованості, потреби вчителя у плануванні й організації своєї роботи, готовності до змін завдань залежно від педагогічної ситуації;
- формування педагогічної спостережливості — розуміння вчителем сутності педагогічної ситуації, причинно-наслідкових зв'язків, з тим щоб краще зрозуміти та підтримувати учня;
- розвиток педагогічної інтуїції, як здатності швидко приймати педагогічні рішення з випередженням можливого подальшого розвитку проблемних ситуацій;
- спонукання до педагогічної імпровізації — знаходження ефективного педагогічного рішення і його втілення у виховну практику;
- вміння втілювати педагогічний оптимізм, який ґрунтується на вірі в здібності і можливості вихованців, здатність побачити в кожній дитині те позитивне, на що можна спиратися.

Важливе значення при цьому мають педагогічні уміння, які варто поділити на прогностичні, коли йдеться про практично-операційний аспект, і конструктивно-організаційні, які б забезпечували доцільне використання та поєднання форм і методів виховання моральних цінностей. Отже, педагогічні уміння забезпечують ефективність і якість виховання морально-етичних цінностей у молодших школярів.

На дистанційній платформі Інституту післядипломної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка (<http://e-learning.ipro.kubg.edu.ua/>) для вчителів початкової освіти та вихователів закладів дошкільної освіти розроблені нами модулі з виховної роботи для практичного застосування: «Особистісно-орієнтоване виховання дітей дошкільного віку» (<http://e-learning.ipro.kubg.edu.ua/course/view.php?id=208>) і «Секрети ціннісного ставлення до людини» (<http://e-learning.ipro.kubg.edu.ua/course/view.php?id=230>). Педагоги можуть отримати практичні рекомендації, а також вправи, ігри, заняття, тренінги з методиками виховання у молодших школярів моральних цінностей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Програма «Нова українська школа» у поступі до цінностей. Київ : ІПВ НАПНУ, 2019. 44 с.
2. Щуркова Н. Е., Мухин М. И., Желаннова А. В. Новое воспитание в новой школе. Москва : АРКТИ, 2012. 264 с.